

DOODDOENERS, AFHOUDERS, DIJENKLETTERS & ANDERE UITDRUKKINGEN
Doet u mee aan het onderzoek naar dooddoeners? Zie www.meldpunttaal.nl.

Een selectie uit: Inez van Eijk, *Als mijn tante een snor had... Meer dan 8000 gelijkhebbers, afhouders, dijenkletters en andere uitdrukkingen met de Nederlandse taal* (Amsterdam/Antwerpen 1995) 264 p.

MENSEN ONDER ELKAAR

* Mensenkennis

Ons kent ons.
Een mens kent zichzelf het best.
De een is de ander niet.
Ik ken hem langer dan vandaag!
Onze Lieve Heer heeft rare kostgangers.

* Dikke vrienden

Dat is één pot nat.
Van (met) hetzelfde sop overgoten.
Waar je mee omgaat, word je mee besmet.
Als je bij de hond slaapt, krijg je vlooiën.
Wie met pek omgaat, wordt ermee besmet.
Soort zoekt soort.
Hij is er kind aan huis.
Ze lopen de deur plat.

* Familie

Hij is geen haar beter dan z'n vader.
Hij heeft het niet van een vreemde.
Van je familie moet je het hebben.
Het zal je kind maar wezen.

SOCIAAL VERKEER

* Hoe gaat het ermee?

En... hoe staat het leven?
Ach, wat zal ik zeggen...
Druk, druk, druk.
Z'n gangetje...
Het kan ermee door.
Het houdt niet over.
't Is op en af.
Ach, het kón beter.
We leven nog.
Ach, je moet wat hè.
Het valt wel, maar niet mee.

Ik mag / We mogen niet mopperen / klagen.

* Cadeautjes

Dat is nou toch nergens voor nodig!
Dat had je nou niet moeten doen.
Dat had toch niet gehoeven.
't Is maar een aardigheidje.
Het is vanuit een goed hart.
Draag het met plezier.
Dat je er maar lang plezier van mag hebben.
Het mag geruild worden.

* Bedanken

En dagge bedankt zijt dat witte.
Je komt er maar een keer voor zingen.
Bedankjes? Daar heb ik mijn hele zolder vol van liggen.
Bedank de beul maar, dat hij zolang van je kop is afgebleven.
Smeer het maar in je haar. [je hoeft niet te bedanken]

CONVERSATIE

* Impliciet oordeel

Ik zeg maar zo, ik zeg maar niks.
Onder ons gezegd en gezwegen.
Als je het mij vraagt...
Drie keer raden.
Dat was dan dat.
Zeg nou zelf.
Dat moet je nooit hardop zeggen.
't Is wat.
Breek me de bek niet open...
Práát me d'r niet van.

* Logisch

Haal / Dank je de koekoek!
Daar heb je 't al!
Nogal logisch / glad / wiesdes.
Hoe kan het ook anders.
Dat is het hele eiereten.
Dat zat er dik in.
Dat is ook niet voor niks!
Snappez-vous!

* Als...

Als, als... mijn tante een snor / klootjes had, dan was ze m'n oom.
Als mijn tante wieletjes had, dan was ze een locomotief / een kruiwagen.
Als een kat een koe was, dan gaf ze melk.
Als het niet verandert, blijft het zo.
Als de hemel valt, breken alle bonestaken / hebben we allemaal een blauwe muts / hoed / zijn we
allemaal dood / ga ik onder de waskuip zitten.
Als je van de trap afvalt dan ben je gauw beneden. [ook als reactie op: Waarom? Daarom. Daarom is
geen reden]

IK EN HET LEVEN

* Optimistisch

Nóg een geluk bij een ongeluk!
Nog geen man overboord...
Dat scheelt een scheet op een teerton / een slok op een borrel / op een olifant [jenevermerk] / een
buikhaar van een oude vrouw / een haar van een oud wijf / een vest.
Wees maar tevreden met wat je hebt.
Beter te veel dan te weinig.
Beter mee verlegen dan om verlegen.

* Vol vertrouwen

Onkruid vergaat niet.
Na regen komt zonneschijn.
Wat niet is, kan komen.
't Nee heb je, 't ja kun je krijgen.
Morgen is er weer een dag.

IK EN DE ANDEREN

* Sloom

Als je kop niet vastzat vergat je die ook nog.
Je vergeet je neus toch ook niet!
Een cent voor je gedachten.
Zit je je zonden te overdenken?
Ben je op je mondje gevallen?
Is de kat er met je tong vandoor?
Heb je je tong verloren / ingeslikt?
Slome duikelaar (dooie diender / dooievisjesvreter / sijsjeslijmer / Piet Lul / Jan Lul / Jan Salie / lul met
vingers / lulhannes / oelewapper / geitebreier / halve zachte / zacht ei / uilskuiken / verdomde Lowietje.

* Verwensingen

Krijg alles / het leplazerus / het apezuur / het heen en weer / de derdedaagse koorts / de vellen / iets aan
je lip / de hik met korte tussenpozen/ het rimram / het rambam / de zenuwe / de zemelen / een

rolberoerte / de pip / het gebrek / de muizenhuig!

Krijg de kankertyfus / bloedkanker [etcetera] achter je hart (kunnen ze lang zoeken voor ze het vinden).

Krijg de touwtyphus, kun je rafelen.

Krijg de vergietziekte, kun je lekken.

Ga je moeder pesten!

Je kan me de pot op (met een deken tegen het kouvatten)!

OUDERS EN KINDEREN

* Kinderen tellen niet mee

Jij? Jij komt pas kijken.

Hoe oud ben je nu helemaal.

Het verstand komt met de jaren.

Je bent je nestharen nog niet kwijt.

Je hebt het bedstro nog achter de oren zitten.

Je bent nog nat / nog niet droog achter je oren.

ETEN, DRINKEN, ROKEN

* Lekker

Daar spuw ik niet in.

Het water loopt me in de mond.

Dat wil er wel in blijven.

Dat smaakt naar meer.

Je vreet je vingers erbij op / lik je je vingers bij af.

Daar zou je je vingers bij opvreten / aflikken.

Spekkie voor je bekkie.

Of er een engeltje over / op je tong piest.

Mondje open, oogjes dicht. [als je een kind iets lekkers geeft]

* Zuinig huishouden

Een boterham met tevredenheid kun je krijgen. [kind wil ander broodbeleg]

De boter is er al in gebakken. [kind wil meer boter]

Meel, met meel d'r op en meel d'r tussen. [er is geen broodbeleg]

Stoetje met niks.

Enkele koek verkopen we niet. [kind wil plak ontbijtkoek zonder boterham]

Als je honger hebt, eet je ze maar droog. [boterhammen]

* Wat eten we vandaag?

Husse met je neus ertussen.

Gestampt glas met spelden / met een rietje / met prikkeldraad / met spoorschroeven / met dooie vingers.
Wijsneuzen met vraagstaartjes.
Jan spring uit de pan.
Mondsteeksel, raringheid, kijk over de tafel en poespas.
Aardappelen met aardappelen en aardappelen toe.
Dát zou je wel eens willen weten.
Wat je op je bord krijgt